

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Proprietatea și organul oficial al Asoc. Instit. financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu

Inscris sub Nr. 22/1938 la Tribunalul Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci, cooperative și întreprinderi Lei 100.000.—; pentru particulari Lei 80.000.—; pentru funcționarii publici și particulari Lei 15.000.—; Abonament de sprijin Lei 200.000.—, în străinătate Lei 50.000.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare cm. Lei 1000 —

Exemplarul 2000.— Lei

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Redactor responsabil: **Dr. Mihai Veliclu**

SUMARUL: I. L.: „Albina” și oierii din regiunea Sibiului. — I. Gârbacea: Profesorul I. C. Panțu. — Bibliografie: Prof. Dr. Ștefan Lupșa: Știri și Documente despre Biserica ortodoxă transilvană. — „Prima Ardeleană”, S. A., de Astig. Gen. Cluj-Sibiu; Aviz. — „Albina”, inst. de credit și de econ., Sibiu: Prospect de emisiune.

„Albina” și oierii din regiunea Sibiului

Ar face greșală cine ar crede, că mândrii oieri din Margine ar fi rămas indiferenți, când a pășit Visarion Roman în publicitate cu acțiunea sa pentru înființarea Băncii „Albina” în Sibiu.

Apelul lansat în vara anului 1871, chemând la subscriere de acții pe fiii poporului român din Transilvania și din Banat, a găsit viu și neîntârziat răspuns în câteva sate de oieri, cum erau pe vremea aceea Rășinari și Săliște. Îndeosebi această din urmă comună rurală a dat prin hărnicia și autoritatea fără-nului „colectant” Stan Banciu, un număr de acționari sălișteni lăsând cu totul în umbră pe „colectantul” dintr’un vechiu centru comercial de importanță Brașovului, a cărui listă — păstrată în arhiva Băncii — are abia 3 acții iscălite, câtă vreme a Săliștei arată de 8 ori atâtea, deci 24. Astfel, sunt în drept să fie mulțumiți locuitorii acestui sat, a cărui școală românească datează din veacul al XVI-lea, că dintre înaintașii lor oieri, — pe atât de înțelegători ai marilor trebuințe obștești pe cât de râvnitori de propășire în viața culturală și materială, — poți găsi în tabloul celor dintâi acționari ai „Albinei”, alături de marii proprietari ai

Banatului Alexandru și Antoniu Mocioni, câțiva proprietari de turme săliștene, cum erau vrednicii oieri: Stan Banciu, bunicul profesorului Axente Banciu din Brașov, *) Stan Herția — bunicul avocatului sibian D. I. Herția — și Stan Vulcu, bunicul notarului public sibian I. Cupu.

Numeroși oieri de seama și de vrednicia lor au păstrat tot timpul cele mai bune legături cu Banca românească dela Sibiu, pe care se obișnuiseră a o cerceta adeseori și cu depuneri spre fructificare și cu cereri de împrumut, numind-o cu toată încrederea Banca Noastră.

Scriitorul acestor pagini își aduce aminte de un nostim caz, povestit la o masă — între pahare — de fostul director executiv Partenie Cosma. Între oierii mărgineni dintr’un sat al plasei Săliște se găsea un bogătan cu mii de fiorini depuși la „Albina”. Într’o toamnă, coborând din Munții Oltului unde își dusesese turma la vârat, s’a abătut prin biroul di-

*) Profesorul A. Banciu, a publicat în revista *Transilvania* (nr. 8—9 din 1944) notele autobiografice ale bunicului său Stan (1811—1881) intitulată *Foaie pentru a ține aminte de când m’am însurat*. Vezi instructivul studiu „Disprețuiți ciobani valahi”...

rectorului Cosma cu o stăruitoare rugă-minte.

„Eu am ajutat de atâția ani Banca și o ajut bucuros cu banii mei. Acum ar fi rândul Du. să mă ajuteți cu un cuvânt pe lângă Mitropolitul nostru, că — precum am înțeles — îi sânteți cam înrudit, ei-că țineți pe nepoată-sa de nevastă.

— Așa este dragul meu, — îi răspunse Cosma, dar să-mi spui, cu ce te-ași putea ajuta?

— Să vorbiți cu Mitropolitul să-mi facă pe unul dintre copiii mei popă la noi în sat, că am dat vreo trei copii la școli mai înalte; pe unul dintre ei am gândit să-l las moștenitor al averii părintești și de aceea l-am dat să învețe cursul preoției. Acuma l-a isprăvit așa că n'ar mai fi nicio piedecă, numai să vrea Mitropolitul să-l sfințească...

— Bine — zise directorul Cosma — am să vorbesc cu Mitropolitul și, când vei mai trece pe la mine, îți voi spune, care-i părerea lui.

La scurtă vreme iată-l pe marele deponent oier mărginean din nou în biroul directorului Cosma cu întrebarea; „Vorbii-ai cu Mitropolitul, ce zice, vrea să-mi facă băiatul popă?”

— „Ce să zică, după ce a știricit pe la foștii lui profesori, a aflat că băiatul nu ar avea purtări rele, dar e cam prost.

— *Prost, prost da-i al nost*, îl întrerupse zâmbind oierul; iar directorul Cosma continuă:

— Mitropolitul nu se împotrivesc *dacă vrea satul să-l aleagă preot*, va întâri alegerea și-l va sfinți după cum cere buna rânduială bisericească.

— Apoi îți mulțumesc, domnule director; doar atâta doream să știu, că de ce vrea satul să n'aibă Mitropolitul nicio grijă. Satul va vrea, cum vom vrea și noi *hoierii satului*.

Și — așa s'a întâmplat. Fiul oierului deponent la „Albina” a preoțit câțiva zeci de ani în satul de sub munte... Mai e în viață și acum, ca preot trecut la pensie!

Dar nu despre acest caz, concludent pentru relațiile dintre conducerea

Băncii „Albina” și dintre oierii mărgineni, voiam anume să facem aci pomenire, ci mai mult despre situația grea în care s'au sbătut proprietarii de furme în cursul iernii trecute.

După două veri secetoase a urmat cumplita iarnă a anului 1946—1947, punând la cele mai teribile încercări populațiunea lipsită de bucate și turmele de oi, rămase fără nutrețul și fără grăunțele de neapărată trebuință să poată ieși cu bine în zarea primăverii.

Începând din preajma Crăciunului și până la sfârșitul lui Martie, — dacă nu zi de zi, dar săptămână de săptămână — cojoacele cu lâna întoarsă (*fohoarcele*) oierilor din Rășinari, Tilișca, Sadu, Cacova, Sibiel, Săliște, Vale, Poiana, Jina, — fluturau pe scările și prin birourile Băncii „Albina”, asaltând funcționarii superiori și pe cei doi directori cu cereri de împrumuturi *masive (zeci și sute de milioane)* să-și poată procura fân și grăunțe pe seama oilor în preajma primăverii, când încep a fâta și trebuesc hrănite cât mai bine.

Într'una din zilele trecute întâlnind pe un poienar, cu făptura cât un munte, am stat cu el de vorbă, întrebându-l pe unde și-a iernat oile, câți copii are și pentru ce nu s'a adresat cu cererea de împrumut la *Creditul Agricol*, unde ar fi găsit *mai mulți bani* decât la „Albina”?...

Mi-a răspuns îndată că oile și le-a iernat prin... Banat, la *Vadul lui Mihai*.

— Acolo nu-i *Banat* e *Bihorul*, i-am reflectat. *Bihor* ori *Banat*, a ripostat el, tot un *drac*, pentru oi tot *cu banat a fost*, dacă li s'a isprăvit pășunea.

— Copii n'am, din mila Tatălui cereesc, numai vreo 12 (*6 fete și 6 băieți*), unul e în slujbă împărătească, uite-l pe Gheorghiuță, chiar acum trece pe lângă noi, îmbrăcat în haine cătănești.

Iar întrebarea relativă la *Creditul Agricol* a primit următorul răspuns: „Noi așa ne-am pomenit; să venim la „Albina” unde-s *domnii noștri*, pe care-i cunoaștem din spusele tătânilor și cari ne știu și ei toate necazurile și ofurile, cum ni le știm și noi... Or mai fi ele și alte bănci, cu bani mai mulți decât „Albina”, dar noi n'am avut de lucru cu

ele până acum. Noi cunoaştem „Albina“ şi-i călcăm pragurile cu *încredere* şi cu *tragere de inimă* fiindcă ştim că-i a noastră...

Aşa dar în concepţia oierilor din regiunea Sibului „Albina“ a rămas, şi

la începutul celui de al 4-lea sfert de veac de activitate, tot aşa cum fusese îmbrăţişată şi preţuită în primele decenii de existenţă ca: *Banca Noastră!*

I. L.

Profesorul I. C. Panţu

Anul acesta se împlinesc 40 ani dela apariţia lucrării lui¹⁾ de bază care l-a situat pentru toate generaţiile în fruntea profesorilor de contabilitate. Spre a dovedi aceasta e necesar să dau părerea profesorului Toma Voiculescu din Ploeşti, care a trăit în perioada lui Panţu:

„Aici la Ploeşti, prin anul 1905, cei mai mulţi contabili erau formaţi la Şcoala comercială din Braşov, una din cele mai vechi (1868) şi la care urmau şi elevi din Regat.

Dela această şcoală au venit la Ploeşti foarte mulţi contabili“.²⁾

Caracteristica acestei lucrări e claritatea. „Reguli puţine“ accentua el neconţinut nouă, elevilor lui, pentru că am avut această fericită ocazie de a-i fi elev mă văd îndemnat a mă opri din acest prilej asupra lucrării, tocmai pentru a semnala celor de azi acest imperativ contabil scris în toate regulamentele dar ignorat în şcoală mai totdeauna şi uneori chiar şi în viaţa practică, clar şi simplu. „M'am ferit anume a introduce pe elevi deodată în viaţa comerţului, n'am ales exemple prea complicate, căci scopul ştiinţei conturilor nu este de a face cunoscute diverse mărfuri, mijloace de transport, mijlocirea de plăţi, uzanţele pieţelor etc. etc. aşa zicând comerţul practic, ci de a arăta principiile pe cari se bazează această ştiinţă matematică, aplicată la viaţa comercială“.

Aşa scrie profesorul Panţu în prefaţa lucrării de mai sus.

Care este situaţia azi?

O distinsă profesoară de contabilitate, Elena Polichron, într'un articol³⁾ arată situaţia de azi.

¹⁾ Ştiinţa conturilor sau contabilitatea în partida dublă, Braşov 1907.

²⁾ Prof. Toma Voiculescu în rev. de Comerţ şi Contabilitate din anul 1946, pg. 139.

³⁾ E. Polichron: Cum înţeleg învăţământul comercial elementar, în Rev. Gen. de Comerţ şi Contabilitate, Feb. 1939, pg. 69

„Când mă găesc în clase elementare obligată a preda... funcţiunea conturilor, evaluarea inventarului, concordarea situaţiei contabile cu inventarul, teoria amortismentelor, care explicată sumar e atât de abstractă — şi când văd figurile copilăreşti din faţa mea după dispoziţie — ori sunt copleşită de un sentiment de milă ori amintirile mă duc într'o societate de copii mici, care s'ar juca de-a... contabilitatea, iar seriozitatea lor ar fi punctul distractiv pentru noi...

Să nu uităm că lucrarea profesorului Panţu era destinată şcolii superioare comerciale, iar nu celei inferioare. Articolul de mai sus continuă:

„Despre conducerea unei întreprinderi, nu se poate vorbi — despre organizare de planuri de administraţie — de asemenea, de conducerea contabilităţii iarăşi nu, de lucrări pregătitoare de bilanţ — tot atât — evaluarea inventarului după multiplele norme contabile mai puţin, toate acestea sunt lucrări care cer o maturitate în gândire, ce nu se poate căpăta decât prin şcoală mai multă şi cu vârsta“.

Alt om de şcoală profesorul Mărculescu în lucrarea sa¹⁾ confirmă aceasta:

„În organizarea actuală a programului tuturor şcolilor, s'a căutat să se dea un caracter enciclopedic obiectelor de studiu. Din această cauză fiecare profesor crede că obiectul său e cel mai însemnat şi abuzează de lecturi, dicteuri, exerciţii, lucrări scrise etc. Lucrul acesta face pe elevi să întrebuiţeze eforturi mari şi cel mai mare neajuns este surmenarea elevilor debili“.

„În şcolile comerciale programul este şi prea încărcat, punând obiecte prea grele pentru puterea de muncă a elevilor“.

„Pentru şcolile secundare programul pierde orice măsură“.

¹⁾ Profesorul Mărculescu: Oboseala şi surmenajul elevilor, pg. 25 şi 27.

Se cuvine deci să ne oprim mai pe larg la lucrarea profesorului dela Braşov nu numai pentru cei mai tineri, care nu au avut ocazia a o consulta, dar şi pentru faptul că ne poate fi de mare folos la refacerea programei analitice a materiei noastre pentru învăţământul secundar¹⁾.

La compunerea ei autorul nu a fost ţinut să respecte niciun fel de restricţie niciun fel de programă analitică pentru motivul că atunci şi pentru şcoala lui nu existau programe analitice.

A avut deci completa libertate în compunere, lucru care nu poate fi spus de urmaşii lui autori de lucrări didactice de contabilitate.

Poate pe unele locuri lucrarea va părea incompletă astăzi după aproape o jumătate de veac dela compunerea ei, în ce priveşte însă tratarea e şi până azi neegalată.

Şi astfel profesorul Panţu dela a cărui moarte se împlinesc 20 ani va putea să-şi dea contribuţia valoroasă alături de elevii lui cari azi predau materia contabilă ca: Voina, Navrea, Manole, Ghighiniţă etc.

Să revenim acum la lucrarea şi la felul ei de a învăţa contabilitatea.

„După o experienţă îndelungată — predând cursul de contabilitate 25 ani la şcoala superioară de comerţ din Braşov, informându-mă totdeauna personal despre „ţinerea registrelor“ în practică (căci am cercetat o mulţime de birouri comerciale atât aici, cât şi în principalele pieţe din România) şi ţinându-mă continuu în curent cu tot ce s'a scris mai de valoare în domeniul contabilităţii²⁾ — am pregătit materialul din această carte, l-am tratat în şcoală, l-am aranjat metodic şi astfel, tipărind această ediţie nouă, cred a pune la îndemâna publicului românesc o bună carte teoretică şi practică menită de a introduce şi de a informa temeinic pe ori şi cine în ştiinţa contabilităţii“.

„In expunerea materialului din această carte am fost condus de vederi pedagogice. Este în deobşte cunoscut că intuiţiunea şi purcedarea gradală, inductivă sunt mijlocul cel mai puternic de a instrui pe cineva, de aceea am luat la început exemple de tot simple, le-am explicat şi încetul cu încetul am extras din ele

reguli şi principii. Dacă este ceva de zis peste tot despre instrucţia în contabilitate se poate spune că *această ştiinţă se învaţă scriind*“.

„Reguli puţine extrase chiar în cazurile ce se lucrează, raţionare continuă asupra fiecărei treceri, repetiţii foarte dese, rezumări concentrate din când în când şi apoi extragerea esenţei şi a principiilor din materialul propus şi frământat în decursul prelegerilor. În fine în anul din urmă, la lucrările de birou se vor trata cazuri luate din viaţa practică comercială, dacă e posibil din oraşul în care se află şcoala, sau din Capitală. Aceste cazuri se vor explica şi lucra cu toate accesoriile (calculări, documente, acte justificative şi corespondenţă) şi se vor contabiliza în registre după vreun tip de contabilitate, din cele învăţate. Purcezend în felul acesta am ferma convingere că instrucţia în şcoli se va putea face cu mai mare efect. Începătorii vor avea interes la instrucţie, vor deveni independenţi în judecată, nu vor mai fi nişte şablonişti, ci vor deveni stăpâni pe ştiinţa lor, vor putea să acomodeze principiile contabilităţii pentru orice afaceri, vor putea face schimbări şi adaptări de registre pentru orice ramură de comerţ sau administraţie în viaţa practică“.

„Astăzi nu se mai poartă comerţul ca mai înainte, se cer cunoştinţe temeinice şi întinse pentru a face faţă concurenţei internaţionale şi de aceea în străinătate, la toate popoarele înaintate în cultură, se dă o deosebită atenţiune instrucţiei comerciale. Există şcoli de toate gradele, şcoli speciale, cursuri pe la politehnici, iar în Elveţia şi Germania s'a făcut o secţie specială a comerţului la Universitate, unde se predă ştiinţe comerciale şi financiare. Se cuvine deci ca şi noi Românii să ne interesăm cu tot dinadinsul de comerţ şi de ştiinţele comerciale şi să ţinem pas în toate privinţele cu popoarele culte“.

Aceste preţioase mărturisiri ale autorului în prefaţă ne fac dovada calităţii scrisului lui. Secretul reuşitei lucrării constă în a ţine permanentă legătură cu literatura de valoare de specialitate, dar în acelaşi timp a nu merge decât pe terenul vieţii practice româneşti. Aceasta din urmă condiţie o găsim azi în programa analitică a universităţilor americane³⁾.

¹⁾ Sublinierea este a profesorului Panţu, pg. VII.

²⁾ „Temple University“ — Philadelphia: „Se lucrează două exemple de înregistrare cu partidă dublă. Registrele sunt identice cu cele întrebuinţate în practică. Exerciţiile şi problemele sunt luate din viaţa practică“. Observat Soc. Econ. 1946, vol. 2 pg. 293.

¹⁾ „scurt, clar şi corect“ scrie Panţu pg. 2.

³⁾ O notă la pg. 4 arată un articol dintr'o revistă din Linz din 1906 scris de Schär.

Intreaga materie o tratează el în șase capitole:

1. Teoria conturilor sau principiile contabilității duble.

2. Tehnica contabilității în partidă dublă. Registrele.

3. Desvoltarea gradată a contabilității duble pe bază de exemple.

4. Lucrări practice.

5. Descrierea conturilor și funcțiunea lor.

6. Incheierea în contabilitatea dublă.

Cadrul studiului contabilității îl fixează astfel:

„Studiul contabilității duble constă în:

a) Teoria conturilor sau știința conturilor. (Aceasta este știința contabilității în sensul strict al cuvântului);

b) Descrierea conturilor și a funcțiunii lor;

c) Descrierea registrelor principale, auxiliare și secundare;

d) Aplicarea contabilității la diferite afaceri singulare sau societare de marfă, de bancă, fabrici, comisiuni, agricultură etc. (Aceasta este ținerea registrelor sau arta de a introduce și de a purta conturi și registre într'o anumită afacere, cu un cuvânt arta de a aplica și adapta știința contabilității pentru diferitele scopuri ale vieții economice);

e) Teoria inventarului și stabilirea bilanțului de încheiere.“¹⁾

El consideră știința contabilității ca fiind atașată domeniului matematicii.

„Contabilitatea în partidă dublă este o știință din domeniul matematicii prin care calculăm, după anumite reguli și forme (prin conturi) și în cadrul legilor existente într'un stat, activitatea economică a unui comerciant, industriaș sau a oricărei societăți comerciale“.

Influența lui Schär — pe care el nu o neagă — este în această definiție mai evidentă.²⁾

Accentul cade pe matematic³⁾ pe când în restul literaturii noastre el cade pe juridic și în vremea din urmă pe economic.

Este interesantă aici următoarea notă lămuritoare:

„Definiția contabilității este încă și azi discutată, de aceea unii teoreticieni chiar ocolesc darea unei definițiuni. În cartea: La science des comptes de Léauté și Guibault, Paris pg. 19 se dau mai multe definițiuni dela diferiți autori. (Aceste definițiuni sunt traduse româ-

nește în cartea: Contabilitatea și Administrația de C. Petrescu, Iași 1901. La pag. 134—144). Tot acolo se face deosebirea între Contabilitate și Ținerea de registre (La tenue des livres) care este o artă. Vezi opul francez citat pg 19—24: Să se consulte și părerea lui I. Fr. Schär despre definiția contabilității în „Zeitschrift für Buchhaltung“ Linz a. D. Anul XV, Nr. 3 din 1906.¹⁾

La pag. 60 dă o clasificare a conturilor care este miezul lucrării în:

statistice

economice ori

mixte.

În notă scrie: „Împărțirea conturilor cu unele modificări s'a luat după I. Fr. Schär“.

Iată această clasificare:

A) Conturi de capital sau economice:	Capital general	}	Contul privat al șefului	
			Profit și Pierdere	
		Diverse forme ale capitalului	}	Fonduri
Profit și Pierdere				
Spese generale	}	Dări, Salar		
			Interese	Voisaj
B) Conturi statistice	}	Pur statistice	Efecte de plată, Trete	
			Efecte de primit	
			Correspondenți	
			Mixte:	Mărfuri
				Polite
Dubioși				
Capital fix: Imobile, Mobilier				
Efecte publice și private	}	Monete		
		Fabricațiuni		
		Active imaginare		

„Împărțea de mai înainte a conturilor întru cât privește încheierea se poate caracteriza și astfel:

Conturile pur statistice se încheie cu Contul Bilanț, conturile pur economice²⁾ vin în atingere și se încheie numai cu Pierdere și Profit, iar conturile mixte vin în atingere și se încheie și cu Contul Bilanț și cu Contul Pierdere și Profit.

Aci se mai poate aminti că în decursul studiului contabilității vom întâlni și „alte conturi de formă, de ordine, intermediare. Așa vom întâlni un cont de ordine pentru politele reescontate, un cont pentru ținerea în evidență a gajurilor la avansuri pe efecte (lombard) și diferite alte conturi provizorii pentru giruri de

¹⁾ pg. 78.

²⁾ Vezi Schär-Prion: Buchhaltung und Bilanz.

³⁾ Panțu a studiat Politehnica din Viena.

¹⁾ pg. 4.

²⁾ „Le vom numi pierderi contabile și profituri contabile căci numai din punct de vedere al contabilității sunt pierderi și profituri“, pg. 5.

complezență, pentru transacțiuni interimale etc." aproape în forma lor de azi erau cunoscute mai înainte de 1907.

Un pasaj tot atât de important e și următorul:

„Purcezând din punctul de vedere al personificării tuturor conturilor stabilim următoarele reguli pentru explicarea contabilității duble:

1. Se deschide câte un cont separat pentru fiecare parte din avere (marfă, polițe, bani) pentru fiecare persoană și în fine contul Capital (șef) cu conturile subordonate pentru fiecare specie de perderi sau profituri contabile (chirie, spese, comisioane, interese etc.) în cari conturi se însemnează și se ține socoteală amănunțită despre valorile intrate și eșite.

2. Fiecare caz comercial provoacă debitarea unui cont pentru valoarea primită și totodată creditarea altui cont pentru valoarea dată.

3. Valoarea cu care am debitat un cont, este egală cu valoarea cu care am creditat un alt cont". (pg. 69).

Dovada despre larga informație care sta la dispoziția profesorului Panțu este o notă la pg. 89:

„Vezi despre Inventar și Bilanț general § 26, apoi broșura mea: Simpla pg. 61—74 și Introducere în științele comerciale Brașov 1892, pag. 203—213, iar pentru studii detaliate asupra Inventarului și asupra compunerii Bilanțului la bănci, fabrici și întreprinderi mari industriale și comerciale să se consulte următoarele scrieri:

1. Schär - Langenscheidt: Kaufmännische Unterrichtstunden, I Buchhaltung, Berlin pg. 84—115.

2. I. Scherber: Bilanzen nach buchhalterisch - juridischen Gesichtspunkten, Wien 1885.

3. E. Léautey: Traité des Inventaires et des Bilans, au point de vue comptable, Economique, social et juridique, Paris.

4. Dr. H. Vert Simon: Die Bilanzen der Aktiengesellschaften, Berlin 1899.

5. Iosef Bauer: Inventur und Bilanz, Leipzig 1898.

6. Dr. R. Reisch și Dr. I. C. Kreibig: Bilanz u. Steuer, Wien 1906. Volum 1 pg. 34—43 și 254—275, iar volumul II pg. 13—18 și mai încolo diverse părți despre bilanțurile de bancă:

7. I. Gautsch: Erläuterungen über die Aufstellung einer Bank-Bilanz, Wien 1884.

8. Dr. H. Rehm: Die Bilanzen der Aktiengesellschaften, München 1903.

Ne mai rămâne acum să arătăm lucrările practice, dezvoltate gradat și cari formează a doua parte esențială a lucrării:

1. Cazuri diverse trecute complet în registrele principale și auxiliare și încheierea lor.

2. Aceleași cazuri trecute în registre după altă formă.

3. Strața unei afaceri, în decurs de două luni, trecută într'un jurnal cu patru coloane de transport.

4. Strața unei afaceri, cu diverse cazuri practice, pentru studiul trecerilor în contabilitate.

Speranța exprimată de autor în prefață s'a realizat, iar această lucrare actuală și azi a adus un important aport în progresul economic atât în provinciile noastre cât și în restul țării.

„Convins, că se face un serviciu școalelor comerciale românești, comerțului și peste tot publicului românesc, am tipărit aceasta carte, în ea am deslușit principiile contabilității, întru cât a fost cu puțință în mod popular, am introdus unele explicații nouă și astfel completată o pun la dispoziția celor ce se interesează de progresul nostru“.

I. Gârbacea

Bibliografie

Prof. Dr. Ștefan Lupșa, *Știri și Documente despre Biserica ortodoxă transilvană după 1761*, — culese din Arhiva Consiliului de Stat și a Cabinetului Imperiului din Diena. Sibiu 1945 p. 72.

În cuprinsul acestei lucrări autorul prezintă o serie întregă de contribuțiuni valoroase la istoria sbuciumărilor românești transilvane *dela 1761 până la 1798*, când s'a făcut cea dintâi încercare de reconciliere și reunire a celor două tabere

profund învrăjbite prin politica de proselitism catolic a Curții împărătești din Diena.

Materialul documentar, cules din depozitele atât de bine păstrate ale Arhivei Centrale din Capitala fostei Monarhii habsburgice, este interpretat de autor la tot pasul cu remarcabil spirit de obiectivitate și de penetrație în atmosfera tulbură a vremii, care se reoglindește în fiecare act oficial.

Acest material e grupat în următoarele capitole:

1. *Timpul păstoririi lui Dionisie Novacovici în Transilvania. Statistica bisericească din 1766.* Chiar din datele prezentate de ep. Atanase Rednic pentru anul 1765 rezultă că biserica gr. cat. avea atunci de 4 ori atâția preoți câte biserica ortodoxă se găsea 1 preot la 519 credincioși sau la 86 familii. Această comparație statistică justifică afirmațiunea că până în ziua de astăzi există în biserica gr. cat. un *exces de cler* în raport cu numărul credincioșilor, precum la fel dăinuiește și pericolul de *impușinare a elementului mirean.* (p. 7).

2. *Îndeplinirea scaunului episcopesc vacant după moartea lui Dionisie Novacovici.* Rednic cerea să nu li se mai dea ortodocșilor episcop, ci să fie îndrumați a se supune Blajului. Generalul comandant O'Donnell, care era și președintele guvernului transilvan, — nemulțumit de atitudinea violentă a lui Rednic față de „schismaticii” din Cergăul Mare, Clujud, Vesa, Mănărade, ș. a. pe care-i prigonea fără milă, mergând până la ucidere, la furt de clopote și de odăjdii, (p. 11) — mărturisise fără înconjur că este inadmisibilă siluirea în păstrarea și răspândirea „sf. uniri” căci metoda aceasta va îndispune curtea rusească.

Deci sub raportul politicii externe a Monarhiei o astfel de metodă violentă va fi riscată; nu mai puțin păgubitoare era stărpirea prea forțată a „schismei”, sporind curentul de emigrare a populației ortodoxe spre Țara Românească și spre Moldova. Înșiși ep. catolic Battal spusese că numeroși emigranți, deținuți și anchetati cu privire la motivul care i-a determinat să-și părăsească țara transilvană, au indicat ca motiv de căpetenie faptul că sunt împiedecați în exercitarea religiei lor strămoșești și nu li se dă episcop, după cum ceruseră ei de repetate ori (p. 22—23) Battal recomandase ca „administrador ad beneplacitum summi Principis” pe episcopul Dârșefului Ioan Gheorghievici, care ar fi urmat să nu viziteze însă Transilvania decât *rar de tot* și numai vara, când n'ar prea fi avut prilej să ia contact cu credincioșii înșiruți pe brazdă la lucrul câmpului (25). Gheorghievici fiind înaintat mitropolit la Carlovți, preferința cercurilor oficiale se îndreaptă spre *Sofronie Chirilovici*, fostul vicar al lui Dionisie. Alegerea lui de către sinodul sârbesc, nefiind acesta competent în chestiunea scaunului episcopesc din Transilvania, fu anulată, iar Chirilovici, fu numit la 1 III. 1770 episcop al Transilvaniei, dându-i-se lui Rednic îndrumarea să se poarte pașnic și liniștit cu noul său coleg și rival (p. 31). Rămăneau însă obligați ortodocșii să-l primească pe Rednic în bisericile lor și să-l asulte predica, dacă vine la ei în vizitație canonică. În schimb lui Chirilovici i se împunea să caute a rupe legăturile credincioșilor săi cu cel „din străinătate” (Țările române și Rusia)

3. *Memoriul deputațiunii vlădicești din Viena despre stările bisericești transilvane la 1771.* Deputațiunii aulice ilirice, un fel de ministere al sârbilor, cerându-i-se de către Maria Terezia opinia cu privire la modalitățile de promovare a „sf. uniri” în Transilvania, nu există să spună

câteva adevăruri crude subliniind că *proporțional* totdeauna au fost mai multe familii protejti decât laice unite, deoarece numai popli trăgeau folos din unire (scutirea de toate dările), iar laicii — nimic (p. 38).

Primind ep. Rednic la 1768 dela M. Terezia 10.000 fl. spre a distribui premii celor înclinați a spori numărul uniților, deputația ilirică — luând cunoștință de cuprinsul unui raport în care se lauda Rednic cu anume isprăvi de propagandist al sf. uniri — exprimă opinia că deoarece raportul nu *indică nominal* nici un sat și nici un suflet convertit cu ocazia vizitației canonice, nici nu arată, dacă pretinsa conversiune a fost durabilă sau numai aparentă, presupusul spor de unire „va fi având defecte esențiale” ca întregă opera de unire transilvană (p. 40)

4. *Destinația lășământului Novacovici pe seama seminarului din Blaj prin rezoluția marelui din 19 Sept. 1772* dă autorului prilej să facă următoarele reflexiuni juste: „eram prea optimiști crezând că se va fi jenat curtea austriacă de lipsa de logică și echitate a destindării pentru pregătirea mai bună a misionarilor contra ortodoxiei transilvane a unui fond strâns din daniile celor bucuroși a jertfi pentru ortodoxia lor, răscumpărată și desrobită prin lupte și suferințe de peste două decenii. Curtea nu se jena: voia să sugrume turma ortodoxă cu funie toarsă din lână acesteia... Nu se putea mai rafinată răsbunare, fe și postumă, contra celui ce scrisese cărți împotriva dogmelor deosebitoare de ortodocși ale catolicilor, decât destinația averii lui pentru școala de propoveduire a acelor dogme!” (p. 49—50)

5. *Contribuțiuni la istoria încercării de reunire a bisericilor românești din Transilvania la 1798* este un studiu (reprodus din volumul *omagial I. Lupăș*) plin de prețioase informațiuni documentare culminând în concluziunea, că proiectul de reunire a celor 2 biserici trebuia să eșueze, de vreme ce curtea din Viena, dela 1698—1761 nu urmărise față de Românii din Transilvania unirea ci desbinarea, despre care scria guvernatorul Gh. Banffy că „est malum bene positum”, contrabalansând cu ajutorul uniților orice acțiune a ortodocșilor (p. 71)

* * *

„Prima Ardeleană”, S. A. de Asigurări Generale, Cluj-Sibiu.

AVIZ

Se aduce la cunoștință, că la tragerea la sorți a asigurărilor populare, care a avut loc la Direcțiunea Societății, în fața notarului public, în ziua de 17 Martie 1947, au ieșit următoarele combinațiuni de litere și anume:

I) G. T. G.	III) I. T. S.
II) D. E. K.	IV) E. Z. I.
V) P. O. Y.	

Direcțiunea

„ALBINA“, institut de credit și de economii, Sibiu

Prospect de emisiune

În baza autorizării adunării generale extraordinare a acționarilor Institutului de credit și de economii „ALBINA“ Sibiu, ținută la 22 Martie 1947, precum și în conformitate cu art. 6 din Statute, deschidem subscripție pentru o nouă emisiune de acțiuni, în scopul sporirii capitalului social de la Lei 1.000.000.000— la Lei 2.500.000.000—

Noua emisiune se face în următoarele condițiuni :

1. Acționarii vechi au dreptul să opteze, începând de la 15 Aprilie 1947 și cel mai târziu până la data de 31 Mai 1947, pentru fiecare două acțiuni vechi de Lei 500— câte trei acțiuni noi.
2. Cursul de emisiune este de Lei 500— de acțiune.
3. Acțiunile rămase neseperate de vechii acționari până la 31 Mai 1947, se vor putea distribui de Consiliul de administrație, atât acționarilor, cât și neacționarilor, pe cursul de Lei 20.000— din care se vor trece :

Lei 500— la capitalul social ;

Lei 10.000— la fondul de rezervă legală ;

Lei 7.500— la fondul de pensii ;

Lei 2.000— pentru taxe, impozite și cheltuieli.

Prețul acțiunilor de Lei 20.000— se va vărsa integral la subscripție, dar cel mai târziu până la 15 Iunie 1947.

5. Acțiunile subscrise vor beneficia de dividend începând cu anul de gestiune 1947.
6. Pentru exercitarea dreptului de opțiune, acțiunile vor fi prezentate fără coala de cupoane.
7. Ca locuri de subscriere și vărsăminte se desemnează: Sediul Central din Sibiu și sucursalele: Arad, Brașov, București, Cluj, Lugoj, Mediaș, Tg.-Mureș, Târnăveni și Timișoara.

Sibiu, 22 Martie 1947.

Consiliul de administrație